

Catastrophe bonds, hondamendiei sosak ateratzeko

Klima zenbat eta eroago, orduan eta beroago finantzetako marrazoen buruak. Aprobetxatuz administrazio publikoek gero eta diru-sarrera gutxiago dauzkatela eta herritarren beharrak asebetetzeko ahalmen urriagoa, naturaren gorabeheren inguruan apustu egitea da espekulazio atal berria. Katastrofeak bezala eguraldia aseguratzen estakuruz.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

MEXIKON HONDAMENDIAK URRI EZ direnez (lurrikarak, urakanak, luisiak, sumendien tartekako haserrealdiak...), bertako gobernuak 1996an *Fondo de desastres naturales* (Fonden) sortu zuen, biktimen egoera dirulaguntza publikoz arindu ahal izateko. Baina agintariek aurreikusi bazuten 50 milioi dolarrekin zerbait egingo zutela, 2005erako Mexikoko Gobernu Federalak gastatuak zituen 800 milioi baino gehiago.

Orduan azaldu zen mirarizko soluzioarekin Munduko Bankua, mahai berean Mexikoko Finantza ministroaren inguruan bilduz arazoa konpondu zezaketen jende serioak: Goldman Sachs bankua, Swiss Re Capital Markets eta Munich Re berraseguruek, Cadwalader, Wickershan & Tafl eta White & Case abokatu bufete ospe handikoak. Arriskuak kalkulatzeko gertakizun posibleak aurreikusten dituzten (*modelisation* frantsesez, *modelización* espainolez) agentzietako bat ere bertan zen, AIR.

Agentzia honek bi eredu sortu zituen, bata lurrikarentzako, bestea hurakanentzako. Kalkulu horien gainean sortu zuten *catastrophe bond* –finantzetako jendeak *cat bond* deitua– Mexikoren beharren neurria, saltzaileen esanetan. Paradisu fiskalen artean paradigmaticoak diren Kaiman uharteetan erregistratu

zuten *cat bond* berria eta merkatuan salgai jarri, banku nagusiek antolatutako promozioetan.

Hondamendi batek Mexiko zafratzen duen aldi oro, AIR agentziak erabakitzen du ea *cat bond* horren baldintzen arabera gobernuak eskubiderik baduen ala ez kalte-ordainik jasotzeko. Hau da, apustu bat bailitzan, hondamendibonook berekin daramatzate gutxieneko eta gehieneko mugak: lurrikara edo urakana gertatuz gero, halako larritasuna baino gutxiagoa ez da ordainduko, baina gehieneko larritasun mailatik gorakoa gertatuz gero ere ez, tarteko arriskuak dira aseguratutakoak.

2010ean terremotoak suntsitu zuen Baja Californiako estatua, baina epizentroa urrunago Amerikako Estatu Batuetan egon omenenez, bonoen kalte-ordainik ez zuen jaso Mexikoko gobernuak. Hori bai, bonoak salduta zeudenez, gobernuak segitu behar zuen interesak pagatzen... eta herritarrei laguntzak bere sakela publikotik luzatzen.

Handik laster Tamaulipas estatua astindu zuen urakanak. Baina honen larritasuna ez zenez iristen bonoen kontratuan aipatu gutxienera, berritua osik ikusi gabe geratu ziren Mexikoko agintariak. Eta segi interesak pagatzen.

New York Daily Newsek Interneten daukan argazki honetan, Filipinetako herrixka zehaztu gabea, *Haiyan* tifoia beste asko legez suntsitu ostean, 2013ko azaroan. Zelaian herritarrek "Janaria behar dugu. Lagun gaitzazue..." idatzi dute. 7.000 heriotza eragin zituen eta 1.500 milioi dolarreko kalteak. Hiru hilabete beranduago, Munich Re eta Willis Re aseguru etxe pribatuetako bi ordezkari, Nazio Batuen Erakundeak hondamendietarako daukan bulegoko funtzionarioek lagunduta, aseguru berri bat aurkeztu zieten Filipinetako parlamentariari: klimak eragindako hondamendien kalte-ordainetarako *Philippines Risk and Insurance Scheme for Municipalities*. Estatuak babesten dituen bono berriaren primak udalek pagatu behar dizkiete inbertsiogile pribatuei, hondamendia gertatzen funtsak bono horiek kapitalizatuta dutena itzuliko die udalei, baina txikiegia handiegia (edo txikiegia) baldin bada, deus ez.

Adibide hau aipatu du Erwann Michel-Kerjanek 2011n plazaratutako "*Catastrophe financing for governments: Learning from de 2009-2012 Multicat Program in Mexico*" liburuan. Alegia, klimaren aldaketaren ondorioak gero eta nabarmenagoak diren garaiotan, naturak eragindako hondamendien inguruan aseguru etxe erraldoiek negozio lerro berri izugarria antolatu dutela... beren zergekin herritarrek pagatzen dutena.

Ingurumenezko hipotekak

Razmig Keucheyan soziologoak berrikitan espekulaziozko produktu berrion xehetasun asko eskaini berri ditu *Le Monde Diplomatique* aldizkarian "*Catastrophes climatiques cotées en Bourse. Quand la finance se branche sur la nature*" artikuluan. Zabalago landu du gaia martxoan atera duen "*La nature est un champ de bataille*" liburu berrian.

"Mende askotan zehar –idatzi du Keucheyanek– Lurrak sistema ekonomikoari merke eskaini dizkio lehengai eta baliabideak. Ekosistemak irensten zituen industriak eragindako hondakinak. Baina orain gauzak zaildu egin dira. Lehengaiak eta hondakinen kudeaketa garestitzeaz gain, ugaritu eta larriagotu egin dira hondamendi naturalak, aseguruen koste orokorra handituz. Honek berekin dakar industriaren

etekinak murriztea. Horrela, krisi ekologikoa ez da bakarrik ondorioa, kapitalismoaren krisi baten eragile ere bada”.

Hondamendiak garbien dirutan neurtzen dira. Swiss Re berrasegururik gabeko etxeak –aseguru konpainiak segurtatzen dituzte berraseguruek– *Sigma* aldizkari berezitan eskanitzen ditu munduko katastrofen estatistikak. Orain arteko garestiena 2005ean New Orleans astindu zuen *Katrina* hurakana izan da: 75.000 milioi dolar, 150.000 aseguruirik gabeko kalteak gehituz gero. Fukushima-ari 35.000 milioi kalkulatu dizkiote, AEBetako *Andrews* urakanari 25.000 milioi, 2001eko irailaren 11ko atentatuei 24.000... 2003ko bero lamada izugarriak Frantziari

2.000 milioi dolarreko kalteak eragin zizkion.

Izan dira, noski, odoletan askoz garestiago atera diren hondamendiak. 1970ean Bhola zikloiak gaurko Bangladeshen eta Indian 300.000 gizaki hil zituen. 2010ean Haitiko lurrikarak 250.000 jende. Baina portzioan herrialde txiroetakoak merkeak dira: hauetan ondasunen %3 egon daiteke aseguratura, herrialde aberats batean %40.

1994an entzun zen lehenbizikoz *catastrophe bond* produktua, AEBek *Andrews* ekaitza nozitu eta laster. Geroztik 250 gehiago merkaturatu omen dira. Burtsan leku berezia daukatenez, Standar & Poor, Fitch eta Moody'sek ezarritako nota jasotzen dute. Katastrofen aurreikus-

pena *modelizatzen* duten agentzia berrien –haiek ere pribatuak– esku uzten dute ordaindu beharrekoa finkatzeko irizpidea.

Neoliberalismoaren poderioz mundu osoko estatuak diruz estu dabilzanez, gero eta sarriagotan jazotzen diren hondamendiei aurre egiteko gobernuek bono hauetara jotzen dute. Horra zer diren *cat bond* subiranoak, zor publiko berria. Horrelakoa da hasieran aipatu Mexikokoa, baina munduan beste askok ere badaukate, *takaful* asurantzia islamikoa erabiltzen dutenak barne, Indonesia esaterako.

Baina naturaren ezustekoak gehiago direnez, hari bereko bonoak anitz dira. *Weather derivative* direlakoak egin behar duen eguraldiari buruzko apustuak dira. Ez du zertan izan beharrik hondamendia, izan liteke kontzertu erraldoi batentzako aseguruia eguraldi txarragatik jendea falta dakiokelako, edo eguraldi hotzagatik –berdin negu epelegiagatik– gasaren prezioak jasan ditzakeen prezio aldaketak direla eta.

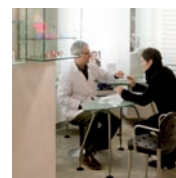
Agro-industrian ezaguna da *growing degree days* indizea, neurtzen duena erein ondoren zenbat eguntan iritsiko den heldutasunera halako labore, izan gari edo artoa. Indize horren mende sinatzen dituzte aseguru itxurako *swap* espekulazio apustuak enpresa handiek.

Badira *species swap*ak ere: halako dortoka desagertzen bada aseguruak pagatuko du, bitartean estatuak. Ingurumenezko hipotekak ere bai: *environmental mortgages*. Espekulaztaileak ez dauka bihotzik. ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Zerbitzua
Kalitatea
Garantia

